

MOKSLINIO TYRIMO PROJEKTO, PRISTATOMO STOJANT Į EKONOMIKOS DOKTORANTŪRĄ, METODINIAI REIKALAVIMAI

Mokslinio tyrimo projektas yra preliminarios daktaro disertacijos išplėstinė santrauka. Ji turi turėti šias dalis:

- **Įvadas.**
- **Mokslinės problemos formuluotė.**
- **Tyrimo objektas.**
- **Tyrimo tikslas.**
- **Tyrimo uždaviniai.**
- **Tyrimo metodika.**
- **Tyrimų pasirinktoje temoje pristatymas (dėstymas).**
- **Tyrimo išvados.**
- **Naudotos literatūros sąrašas.**

Pavadinimas turi glaustai ir tikslai atspindėti planuojamo mokslinio tyrimo esmę ir apimtį. Pavadinime turi būti 3-4 esminiai reiškiniai (sąvokos), kurie gali atspindėti nepriklausomą ir priklausomą kintamuosius ir jų tarpusavio ryšį, tiriamą procesą ir tam tikrą kontekstą. Pavadinime turime atpažinti glaustai pristatomą tyrimo tematiką.

Įvade nurodomas tematikos aktualumas ir svarba šiuolaikiniuose moksliniuose tyrimuose. Aprašant tematikos aktualumą, parodomi esminiai aspektai, kurie padaro nagrinėjamą problemą aktualią šiuolaikiniam ekonomikos mokslui ir praktikai. Tematikos aktualumu siekiama pagrįsti konkrečios temos pasirinkimą bei susieti turimą mokslinį įdirbį (kitų tyrėjų įvardintas ir atskleistas problemas) su asmeniškai formuluojama moksline problema, atliekamo tyrimo objektu, tikslu ir uždaviniais.

Mokslinės problemos formuluotė. Remiantis kitų tyrėjų įvardintomis problemomis, t.y. atskleistu nepilnu pažinimu pasirinktoje ekonomikos tematikoje, formuluojama nepakankamai ištirta mokslinė problema. Mokslinė problema – tai kažkas, kam apsibrėžtoje tyrimo temoje trūksta atsakymo/sprendimo. Mokslinės problemos formuluotė – tai konkretaus klausimo iškėlimas tiriamoje problemiškoje srityje. Problemos formuluotėje turėtų būti konkrečiai pasakyta, kuo abejojama ekonomikos moksle, arba kokios kliūtys atsiranda realiame ūkiniame gyvenime ir reikalauja teorinio sprendimo. Paprastai suformuluotos problemos įveikimui nėra teorinio ir praktinio analogo (algoritmo, programos ir pan.), nes pristatomo mokslinio tyrimo projekto autoriaus iškeltos problemos dar niekas neformulavo ir nesprenė.

Tyrimo objektas – tai sukonkretinta tyrimo tema. Objekte glaustai įvardijamas 1-2 esminių reiškinių (sąvokų), pristatomų pavadinime, mokslinis susietumas.

Tyrimo tikslas nusako, kodėl ieškomas atsakymas į iškeltą klausimą, kam tas atsakymas ar jo argumentacija reikalinga, kokių mokslinių ir/ar praktinių interesų esama, kad į šį klausimą būtų atsakyta. Tikslu pasakoma, ko tyrėjas savo darbu siekia. Skaitytojui bus sunku suprasti dalykinį tekstą, jei jame nebus pasakyta, kas norima atlikti, kodėl ir kaip. Tikslas formuluojamas glaustai, vienu sakiniu ir turi būti glaudžiai susijęs su pavadinimu bei atspindėti esminius siekiamus rezultatus.

Tyrimo uždaviniai nurodo darbo nuoseklumą, pagrindinius jo etapus, vedančius link tikslo. Tinkamai suformuluoti uždaviniai leidžia pristatomo mokslinio tyrimo projekto autoriui kryptingai atlikti teorinius ir empirinius tyrimus, nenukrypti nuo siekiamo tikslo. Paprastai uždaviniai formuluojami veiksmažodžių bendraties forma. Tyrimui pakanka formuluoti 5-7 uždavinius. Toks uždavinių skaičius visapusiškai atspindi tyrimą, jo logiką ir turinį.

Darbo pavadinimas, mokslinė problema, objektas, tikslas ir uždaviniai turi būti glaudžiai tarpusavyje susiję (tačiau jie neturi kartotis). Juose turi būti atpažįstami esminiai reiškiniai (sąvokos).

Tyrimo metodika. Šioje dalyje turi būti aprašyta teorija, modelis, koncepcinis pagrindas, kuriuo remiantis ketinama empiriškai tirti suformuluotą problemą. Būtina pagrįsti numatomo tyrimo logiką, nurodyti tyrimo pobūdį, planuojamus duomenų rinkimo bei jų analizės metodus.

Tyrimų pasirinktoje temoje pristatymas (dėstymas). Ši dalis turi remtis kompleksiška mokslinės literatūros ir iki tol atliktų empirinių tyrimų analize. Jos tikslas atskleisti turimą žinių lygį pasirinktoje temoje, jau atliktus tyrimus, jų rezultatus ir likusias neištirtas spragas nagrinėjamoje problematikoje. Būtina įrodyti, kad nepakanka literatūros šaltiniuose publikuotų atliktų tyrimų ir būtini papildomi tyrimai atskleistoms spragoms moksle užpildyti.

Mokslinio tyrimo projekto autorius turi pademonstruoti, kad yra užtekinai susipažinęs su jau atliktais tyrimais pasirinktoje probleminėje temoje ir jo planuojamas mokslinis tyrimas remiasi (yra pagrįstas jau) atliktais tyrimais. Būtina pateikti pagrindinių mokslinių šaltinių, mokslinių mokyklų, teorijų nagrinėjamoje temoje apžvalgą, nurodant diskutuotinus teiginius, tezes, apibrėžimus, tendencijas, hipotezes ar versijas. Autorius turėtų apibendrinti esamą tyrimų pasirinktoje temoje būklę t.y. nurodyti, kokios problemos buvo nagrinėjamos, kokie klausimai buvo sprendžiami, kokie rezultatai gauti, išryškinti esminius prieštaravimus, spragas, diskutuotiną duomenų interpretaciją, teorines ir praktines problemas, kurios nebuvo tirtos empiriškai.

Literatūros analizė turi būti logiška, pasižymėti nuoseklia argumentų seka, koncentruota ir pagrįsta bendraisiais literatūros analizės principais. Esamos tyrimų situacijos pasirinktoje temoje analizė turi įtikinti skaitytoją, kad tyrėjo planuojama nagrinėti problema yra verta mokslinio tyrimo. Atliekant literatūros analizę reikia remtis moksliniais literatūros šaltiniais t.y. moksliniais straipsniais (iš mokslinių duomenų bazių), monografijoms, knygomis mokslinių tyrimų ataskaitomis, mokslinėmis studijomis. Moksliniame tyrime nepriimta analizuoti (ar cituoti) vadovėlius, žodynus, enciklopedijas, nemokslinę periodiką, publicistiką.

Tyrimo išvados. Glaustai (punktai) pristatomi apibendrinti mokslinio tyrimo projekto kaip visumos rezultatai. Išvadose skaitytojas turi surasti atsakymus į tai ir kaip mokslinė problema įveikta, tikslas pasiektas ir uždaviniai išspręsti. Išvados turi būti išdėstytos aiškiai ir paprastai, jos turi talpinti savyje tas žinias, kurios yra viešai skelbiamos kaip naujos ir praktiškos. Todėl išvadose vertėtų pristatyti atlikto tyrimo mokslinį naujumą ir praktinę reikšmę.

Mokslinis naujumas parodo esminį autoriaus įnašą į egzistuojantį pasaulinį mokslinių tyrimų ir žinių lygį probleminėje srityje. Mokslinis naujumas gali būti: 1) įnašas į teorijos vystymą, 2) nauja ar patobulinta tyrimo metodologija, 3) kitų autorių teorinių teiginių diskusinis įvertinimas, 4) nauji ar patobulinti tyrimo rezultatų analizės metodai.

Tyrimo praktinė reikšmė išryškina jo vertę ekonomikos funkcionavimui (mikro ir/ar makro lygmenyse), tolimesniems tyrimams ir edukacijai.

Naudotos literatūros sąrašas. Literatūros sąrašas turi būti nurodyti tik tie šaltiniai, kurie cituojami mokslinio tyrimo projekte.

Formato reikalavimai. Mokslinio tyrimo projektas gali būti rašomas lietuvių arba anglų kalbomis. Jo apimtis turi būti 15-20 puslapių (Times New Roman, 12 pt, Single Line spacing, After Paragraph 6 pt).

Stojantieji turi pateikti elektroninę (elektroninėje laikmenoje) mokslinio tyrimo projekto versiją.

Metodinė literatūra, kurią rekomenduojama naudotis rašant mokslinio tyrimo projektą:

1. Babbie, E. (2001). The Practice of Social Research. 9th ed. Belmont: Wadsworth/Thomson Learning.
2. Baker, M. J. (2000). Writing a Research proposal. The Marketing Review, 1. P. 61-75.
3. Berg, B. (2001). Qualitative Research Methods for the Social Sciences. 4th ed. Allyn and Bacon Ed. Comp.
4. Davis, G.B., Parker, C.A. (1997). Writing the doctoral dissertation: a systematic approach. 2nd ed. Barron's Educational series. P. 155.
5. Heath, T.P., Tynan, C. (2010). Crafting a research proposal. The Marketing Review, Vol. 10, No. 2, P.147-168.

6. Iqbal, J. (2007). Learning from a Doctoral Research Project: Structure and Content of a Research Proposal. The Electronic Journal of Business Research Methods. Vol. 5 Issue 1. P. 11 – 20.
7. Kardelis, K. (2002). Mokslinių tyrimų metodologija ir metodika. Kaunas: JUDEX leidykla.
8. Rienecker, L., Jorgensen, P. (2003). Kaip rašyti mokslinį darbą. Vilnius: Aidai.
9. Tidikis, R. (2003). Socialinių mokslų tyrimų metodologija. Vilnius: LTU.

Primename būdingiausias mokslinių tyrimų metodines klaidas:

1. Tyrimo tema būna per daug abstrakti arba plati, apimanti per daug reiškinių (sąvokų).
2. Neapibrėžtas tyrimo objektas, nes nustatyti tie tyrimo kintamieji, kurie mažiausiai charakterizuoja tiriamuosius reiškinius.
3. Netinkama mokslinės problemos formuluotė, dažniausiai orientuoja į aprašomąjį pobūdį (formuluojami klausimai – kas, kur, kada, kokie, kurios ir pan.).
4. Mokslinės problemos įveikimas, tikslo pasiekimas ir uždavinių išsprendimas būna nesusieti su išvadomis.
5. Išvadose pristatoma tai, kas buvo analizuota, o ne tai, kas buvo išanalizuota ir kokie apibendrinantys rezultatai buvo gauti. Pristatomi ne galutiniai, visą darbą apibendrinantys rezultatai, o tarpiniai rezultatai.
6. Tyrimo nepatikimumas (nesugebama išryškinti konceptualiąsias teorines žinias; sutelkiamas dėmesys tik į turinį ir ignoruojama jo pateikimo forma ar struktūra; neaiškus mokslinio darbo reikalingumas – kam reikėjo atlikti šį tyrimą?; koks jo aktualumas ekonomikos mokslui?).
7. Per bendrai įvertinami kitų autorių atlikti tyrimai. Kartais nagrinėjama mokslinė literatūra, tiesiogiai nesusijusi su suformuluota problema.
8. Mokslinis tyrimas pakartoja jau atliktų tyrimų rezultatus, mokslui žinomą informaciją.
9. Pirmiausiai surenkami duomenys, o paskui galvojama, ką su jais daryti.
10. Nėra loginio susietumo tarp atskirų pastraipų, teiginių, išvadų.
11. Vyrauja mokslinės literatūros analizė, nustelbianti empirinį tyrimą (jeigu jis buvo atliktas ir pristatytas mokslinio tyrimo projekte).
12. Vien samprotavimo būdu daromos išvados.
13. Ilgi ir sudėtingi sakiniai ar pastraipos.
14. Ne mokslinė, o kasdieniška, publicistinė kalba, rašybos klaidos.

MOKSLINIO TYRIMO PROJEKTO VERTINIMO KRITERIJAI

1. Tiksliai ir aiškiai suformuluotas tyrimo objektas, mokslinė problema, tikslai ir uždaviniai.
2. Apibrėžtas pasirinktos temos aktualumas mokslinių tyrimų ir plėtros kontekste.
3. Stojantysis gali teoriškai pagrįsti būsimus tyrimus, yra susipažinęs su jau atliktais pasirinktos mokslinės temos tyrimais, gali nurodyti sąsajas tarp skirtingų darbų, kritiškai palyginti ir apibendrinti, formuluoti išvadas.
4. Numatyta tiriamoji medžiaga atitinka tyrimo objektą, yra autentiška ir pakankama.
5. Numatyta tikslus ir uždavinius atitinkanti tyrimo metodologija.
6. Darbas parašytas taisyklinga kalba bei atitinka metodinius mokslinių darbų reikalavimus (sąžiningai parašytas, pateikiamos originalios bei naujos idėjos, logiškai ir nuosekliai dėstomos mintys, nuoseklios šaltinių nuorodos bei bibliografija, taisyklingas mokslinės kalbos stilius).